

УДК 351.83(468)

Н.С. Сітніковакандидат наук з фізичного виховання та спорту
Класичний приватний університет**ОРГАНИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ОЛІМПІЙСЬКОГО КОМІТЕТУ ТА ЇХ РОЛЬ У РОЗВИТКУ ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ**

У статті показано структуру роботи органів управління Національного олімпійського комітету України. Наведено дані щодо покращення ефективності та результативності роботи з питань фізичного виховання та олімпійського спорту. Описано та проаналізовано шляхи вдосконалення механізмів державного регулювання і організаційні аспекти розвитку та підтримки державою Олімпійського руху в Україні.

Ключові слова: органи управління, підтримка держави, Національний олімпійський комітет, Закон України, нормативно-правова база, виконавчий комітет, державні програми.

I. Вступ

На сучасному етапі розвитку українського суспільства зберігається актуальність усебічної підтримки сфери фізичної культури і спорту з боку держави. Такий стан речей унормований чинним законодавством.

У ст. 3 Закону України "Про фізичну культуру і спорт" відзначено, що держава регулює відносини у сфері фізичної культури і спорту шляхом формування державної політики у цій сфері, створення відповідних державних органів, фінансового, матеріально-технічного, кадрового, інформаційного, нормативно-правового та іншого забезпечення розвитку фізичної культури і спорту, а також визнання широкого самодіяльного статусу фізкультурно-спортивного руху в Україні і комплексної взаємодії державних органів з громадськими організаціями фізкультурно-спортивною спрямованості [5].

Реалізація зазначеної норми законодавства потребує цілеспрямованої злагодженої роботи державних інституцій, територіальних громад, виробничих структур, приватних організацій, громадських об'єднань та фахівців сфери. Насамперед, це стосується категорії фахівців, які мають статус державних службовців або працюють в організаціях, які фінансуються з державного або місцевих бюджетів.

Тільки за умови оптимального поєднання дій усіх зацікавлених суб'єктів управління стане реальним забезпечення для людей оптимальної рухової активності протягом усього життя, досягнення достатнього рівня фізичної та функціональної підготовленості, впровадження традицій здорового способу життя, сприяння соціальному, біологічному та психічному благополуччю людини [11].

Ситуація у сфері фізичної культури та спорту залишається складною. Найгострі-

шою проблемою є низький рівень залучення населення (13%) до занять фізкультурно-оздоровчої спрямованості. За цим показником Україна суттєво поступається Фінляндії, Швеції, Великобританії, Чехії, Німеччині та деяким іншим країнам. Світовий досвід переконує, що оптимальна рухова активність упродовж усього життя кожної людини – найефективніший засіб профілактики захворювань та зміцнення здоров'я. За очікуваною тривалістю життя населення України посідає одне з останніх місць у Європі [3].

Проблемним є подальше забезпечення гідного представництва держави у світовому спортивному русі. Велике занепокоєння викликає результативність підготовки резерву для національних збірних команд України, особливо з олімпійських видів спорту [1].

Усе це має бути одним з першочергових національних пріоритетів розвитку суспільства. Проте вирішення цих завдань неможливе без удосконалення вітчизняної нормативно-правової бази, наукового, матеріально-технічного та медичного забезпечення, без достатнього рівня фінансування сфери з боку державного та місцевих бюджетів, а також без злагодженої системи органів управління НОК, від яких залежить розвиток Олімпійського руху в Україні.

Вивченню цього питання останніми роками присвячено значну кількість досліджень, воно є предметом наукових пошуків вітчизняних і російських дослідників та фахівців фізичного виховання та спорту, зокрема: О. Андрющенко, С. Бубки, М. Булатової, Г. Мазурашу, С. Мальона, М. Олійник, В. Платонова та ін. Однак, незважаючи на широке коло досліджень і значну кількість наукової та зарубіжної літератури, проблеми пошуку нових підходів удосконалення органами управління НОК Олімпійського руху в Україні розроблено недостатньо [4; 7–10; 12].

Аналіз літературних джерел дав змогу установити лише окремі відомості щодо значеної проблеми, які обґрунтовують можливість покращення підходу держави до вирішення завдань, що стоять перед Олімпійським рухом в Україні на сучасному етапі. Не вивченою залишається проблема організації та підтримки Олімпійського руху, планування стратегічної діяльності щодо покращення послаблених позицій у нашій країні та на міжнародній арені. Актуальність і несумнівна значущість зазначеної проблеми стали передумовами цього дослідження.

II. Постановка завдання

Мета статті – визначити основні органи управління НОК та розкрити їх функції, показати їхню роль в удосконаленні Олімпійського руху в Україні.

III. Результати

Національний олімпійський комітет України (далі – НОК) є найважливішою державною структурою в міжнародній системі олімпійського спорту. НОК – це всеукраїнська неприбуткова громадська організація, яка має виключне право представляти нашу державу на Олімпійських іграх. НОК України було створено 22.12.1990 р. на I Генеральній асамблеї. У вересні 1993 р. НОК України був остаточно визнаний Міжнародним олімпійським комітетом.

Президентами НОК України в різні роки були В. Борзов (1990–1998 рр.), І. Федоренко (1998–2002 рр.), В. Янукович (2002–2005 рр.). Двадцять третього червня 2005 р. відбулась XVIII позачергова Генеральна асамблея НОК України, на якій шляхом таємного голосування був обраний новий президент НОК України – член Виконавчого комітету МОК та НОК України, ушавлений легкоатлет, олімпійський чемпіон, Герой України Сергій Бубка [13].

Основні завдання НОК України – організація підготовки та участі спортсменів в Олімпійських іграх, розширення міжнародного співробітництва, популяризація масового спорту і здорового способу життя, фізичне і духовне збагачення людей. З цією метою НОК України співпрацює з державними, громадськими та іншими організаціями. На засадах незалежності та доброї волі Національний олімпійський комітет України об'єднує більше ніж 50 федерацій з видів спорту. Він також має 24 відділення в усіх областях та по одному відділенню в Автономній республіці Крим, містах Києві і Севастополі. Колективними членами НОК України є понад 80 організацій. НОК України має широкі зв'язки з НОК сусідніх країн та українськими спортивними осередками за кордоном. Комітети друзів НОК України були

створені і працюють сьогодні у США, Канаді, Австралії [12].

НОК України популяризує та розвиває фізичну культуру, спорт і Олімпійський рух, це першочергові пріоритети його діяльності [13].

Органами державного управління НОК України є Генеральна асамблея, Виконавчий комітет та президент.

Вищим органом управління НОК України є Генеральна асамблея. Вона складається з членів НОК України і проводить свої засідання не менше ніж один раз на рік. Генеральна асамблея вирішує такі питання, як: затвердження Статуту НОК України; визнання основних напрямів діяльності та розвитку НОК України; питання розвитку Олімпійського руху в країні; визначення складу НОК України; затвердження звітів президента та Виконавчого комітету; затвердження плану бюджету на рік тощо [6].

На сьогодні Генеральна асамблея розглядає дуже важливі питання розвитку Олімпійського руху в нашій країні, складає та підписує документи, що передбачають спільну діяльність між олімпійськими комітетами інших країн щодо співпраці в галузі підтримки спортсменів, які виступають на міжнародних змаганнях, організації двосторонніх змагань для набуття досвіду молодими спортсменами, формування фондів та здійснення маркетингу, обміну спортивними фахівцями та спеціалістами.

Проводиться робота з розвитку взаємовигідного співробітництва в галузі наукового та технічного сприяння спортивному руху, включаючи обмін інформацією щодо всіх видів спорту та Олімпійського руху.

Позачергова сесія Генеральної асамблеї скликається на вимогу президента або не менше ніж однієї третини членів НОК України. Місце проведення сесії Генеральної асамблеї визначає Виконком, а позачергової сесії – президент. При вирішенні питань, які стосуються Олімпійських ігор, до уваги беруться лише голоси членів Виконкому та представників національних спортивних федерацій (НСФ) з олімпійських видів спорту.

Генеральна асамблея може передавати певні повноваження Виконкому, крім тих, що належать до виключної компетенції Генеральної асамблеї.

Виконавчий комітет Національного олімпійського комітету України обирається за пропозицією президента строком на 4 роки з членів НОК України звітно-виборчою Генеральною асамблеєю, на якій визначається його кількісний склад (рис.).

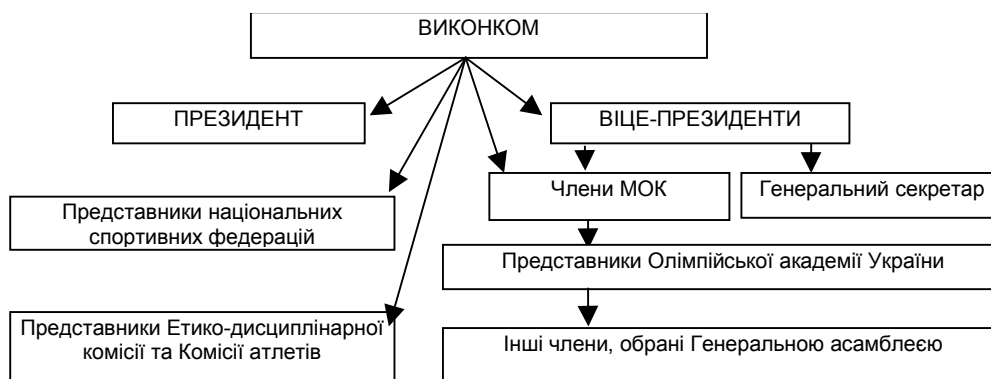

Рис. Структура Виконавчого комітету Національного олімпійського комітету України

На сьогодні Виконком Національного олімпійського комітету України приймає важливі постанови для покращення розвитку Олімпійського руху в Україні. Одна з них – щодо надання патронату НОК спортивні змагання різного рівня та спортивним заходам. В Україні за організаційною, матеріально-технічною та фінансовою підтримкою НОК будуть проводитись змагання та турніри з олімпійських видів спорту на призи або пам'яті видатних спортсменів, тренерів, фахівців сфери фізичної культури та спорту, проекти з пропаганди спорту та Олімпійського руху. Відзначимо, що відповідні заходи будуть відбуватися в усіх регіонах України, а це сприяє подальшому розвитку спорту і популяризує олімпійські ідеї в нашій країні.

Під керівництвом президента були розроблені та прозвітовані “Програми розвитку олімпійського руху на 2011–2014 роки”. На основі позитивного досвіду минулих років у нових програмах проводиться політика щодо максимальної підтримки суб'єктів Олімпійського руху – атлетів, тренерів, федерацій з олімпійських видів спорту, регіональних та обласних відділень НОК. Більше того, незважаючи на різноманітні труднощі, щороку за підтримки Президента наявна позитивна динаміка збільшення фінансової підтримки від Олімпійського комітету для придбання медичного, наукового та антидопінгового обладнання для потреб національних збірних команд. На 2012 р. ця сума становила понад 14 млн грн.

Серед інноваційних програм НОК є програма шефства над дитячими будинками, запровадження Всеукраїнського спортивно-масового заходу серед дітей “Олімпійське лечення”, проекти “Олімпійська книга” та “Олімпійський куточок” – усі вони покликані

на основі олімпійських ідеалів та цінностей виховати здорову і сильну націю.

Для сприяння розвитку та зміцненню Олімпійського руху в нашій країні, духовного взаємозбагачення людей, поширення обміну цінностями національної культури під знаком ідей і принципів олімпізму було створено Олімпійську Академію України, представники якої входять до Виконавчого комітету Національного олімпійського комітету України (див. рис.) [13].

Серед основних завдань Олімпійської академії України на найближче майбутнє – посилення ролі регіональних відділень, покращення ефективності та результативності їх роботи, реалізація проекту “Олімпійська надія-2022”. Усе це відкриває нові можливості і має бути додатковим поштовхом для проведення широкомасштабної соціальної кампанії за здоровий спосіб життя й організації різноманітних олімпійських заходів у всіх регіонах України. Започаткування цих всеукраїнських акцій – черговий крок у послідовній політиці Національного олімпійського комітету, спрямованій на виховання здорової нації. Навчання та заняття фізичною культурою і спортом роблять людину сильнішою та стійкішою до життєвих труднощів. Усе це допоможе молодим спортсменам досягти найкращих результатів у спорті, а дітям України – розвиватися як фізично, так і інтелектуально, й стати достойними громадянами нашої держави.

Але в Україні, незважаючи на підтримку Олімпійського руху владою, урядом, є і свої недоліки, які мають хронічний характер, і це показали виступи наших спортсменів на літніх Олімпійських іграх 2012 р. у Лондоні (табл.).

Таблиця

Медальний залік Лондонської олімпіади

Місце	Країна	Золоті	Срібні	Бронзові	Усього
1	США	46	29	29	104
2	Кітай	38	27	22	87
3	Великобританія	29	17	19	65
4	Росія	24	25	33	82
14	Україна	6	5	9	20

Україну на XXX Іграх представляли 245 спортсменів, які змагалися у 28 видах спорту з 32 олімпійських. На Олімпіаді українці здобули 20 медалей (6 золотих, 5 срібних і 9 бронзових), посівши 14-те місце серед країн світу. Це найгірший результат за всю історію незалежної України. Так мало ми ще ніколи не вигравали.

Аналізуючи літні Олімпійські ігри, ми бачимо потужний потенціал українського спорту, але його потрібно розвивати та дивитися в майбутнє. Олімпіада в Лондоні показала, наскільки в Україні відсутня державна підтримка спортивного розвитку молоді, практично немає державної підтримки професійних спортсменів. У нашій країні майже не приймаються програми розвитку спорту, закриваються ДЮСШ, бази олімпійського резерву. Відсутні системна робота й адекватна модель управління, не розвивається інфраструктура, адже впродовж минулих 20 років вона практично не оновлювалась. Спорт не став загальнодержавною турботою, незважаючи на гучні слова про здоров'я нації.

Провини українських спортсменів у тому, що збірна привезла з олімпійського Лондона найменшу кількість медалей, немає. Спорт в Україні "живе" там, де є бізнес-інтереси. В інших випадках фізичне виховання і здоровий спосіб життя перестали бути пріоритетними.

Державі необхідно відновити широку мережу спортивних шкіл, створити і зміцнити кадрову базу, збільшити заробітну плату працівникам сфери спорту, розробити довгострокові програми підготовки українських спортсменів до Олімпійських ігор, відновити будівництво об'єктів спортивної інфраструктури, покращити умови підготовки українських спортсменів. Спорт має стати частиною життя кожного – це інвестиції в наше спільне майбутнє. Українці необхідно змінити ставлення до спорту і здоров'я нації в нашій країні.

Це також пов'язано з організаційними та кадровими помилками, проблемами спортивних баз, взаємовідносин між державними і громадськими органами управління спортом тощо.

У країні відсутня чітка стратегія розвитку фізичної культури і спорту, де одним з головних завдань має бути впровадження нової ідеології – ідеології пріоритетності в суспільній свідомості здорового способу життя, занять фізичною культурою та професійним спортом як основних засад здоров'я і довголіття.

Усе це неможливе без забезпечення загальнодержавних програм, де передбачалася б низка заходів для відродження моди на спорт, залучення широких верств насе-

лення до занять фізичною культурою, проведення із цією метою масштабних рекламних кампаній тощо. Адже відомо, до якої сумної ситуації в Україні призвело зниження кількості тих, хто займається спортом. У 2011 р. в Україні спортом так чи інакше займалися близько 6 млн осіб, що становить дещо більше ніж 13% від загальної кількості населення. У країнах Скандинавії, для порівняння, – понад 85%! Розуміння того, що рухливий спосіб життя – це основа здоров'я, соціальний успіх, благополуччя, народження здорових дітей, має сформуватися у кожного співвітчизника [2].

Ще одне, без чого не може бути спорту в країні, – формування сучасної інфраструктури. Необхідно запровадити електронний реєстр спортивних споруд, щоб мати реально, а не викривлену ситуацію з наявністю, потребами та використанням спортивних споруд у країні.

Органами управління НОК, владою, урядом зроблено в цьому напрямі вже немало. Відкрито нові та реконструйовано арени у містах Львові, Одесі, Луганську, проводиться робота з реконструкції об'єктів та побудови нових на олімпійській базі в Кончі-Заспі, побудови Олімпійського центру підготовки національних команд з водних видів спорту в м. Цюрупінську Херсонської області та ін. Триває розробка інфраструктури зимових видів спорту в Карпатському регіоні та створення передумови для отримання права на проведення зимових Олімпійських та Паралімпійських ігор 2022 р. у Карпатах [13].

Що стосується спорту вищих досягнень, то основним завданням, яке стоїть перед органами державного управління НОК, є створення умов для його розвитку й забезпечення підготовки та участі збірних команд України у змаганнях міжнародного рівня.

Надзвичайно важливим також є створення конкурентної сучасної системи науково-методичного та медичного забезпечення підготовки спортсменів; підтримка та розвиток дитячо-юнацького спорту, руху ветеранів фізичної культури і спорту, розвиток спорту за місцем проживання та в сільській місцевості тощо.

Головна філософія спорту – виховання здорової нації. Саме на прикладах олімпійців має підростати гармонійно розвинуте молоде покоління. Спорт, хоча б у вигляді соціальної реклами, повинен заповнити телебачення, сторінки газет, білборди. Ті, хто керує державою, повинні показувати особистий приклад, цікавитися спортом, уболівати за наших спортсменів. Бізнесменам за спонсорську підтримку ДЮСШ, дитячих та аматорських клубів, окремих олімпійців, за допомогу у будівництві спортивних споруд і об'єктів потрібно офіційно і показо-

во надавати податкові пільги. Героєм нації повинен стати олімпійський чемпіон, а не черговий політик. У спорті немає ні червоних, ні синіх, ні білих, ні зелених. На біговій доріжці, на ігровому майданчику всі політичні суперники завжди вболівають за одного спортсмена – українського. Ніколи в історії спорт не роз'єднував людей, тільки об'єднував.

IV. Висновки

За ці роки органами управління НОК зроблено чимало: втілено в життя ряд проєктів, які полюбилися численним прихильникам спорту; під постійною опікою перебувають спортсмени, які вже досягли висот Олімпу, а також зовсім юні, ті, які лише роблять свої перші кроки у спортивному житті; з кожним роком активніше проводиться робота в регіональних та обласних відділеннях та олімпійських федераціях; проводиться робота з розвитку взаємовигідного співробітництва в галузі наукового та технічного сприяння спортивному руху, включаючи обмін інформацією щодо всіх видів спорту та Олімпійського руху; складаються та підписуються документи, які передбачають спільну діяльність між Олімпійськими комітетами інших країн щодо співпраці в галузі підтримки спортсменів, розробляються та втілюються в життя нові програми.

Але в нашій країні, незважаючи на підтримку Олімпійського руху владою, урядом, є і свої недоліки: нерозвинута, застаріла інфраструктура, недостатність фінансування. Подальший розвиток Олімпійського руху в Україні немислимий без реформування нормативно-правового та програмного забезпечення Олімпійського руху в нашій країні; фінансової політики держави; організаційного забезпечення; обласної політики НОК; створення умов для розвитку й забезпечення підготовки та участі збірних команд України у змаганнях міжнародного рівня тощо.

Для покращення Олімпійського руху в Україні розробляються та втілюються нові програми. Усе це дає чудові можливості для посилення ролі Олімпійського руху в державі та популяризації спорту серед українців.

Список використаної літератури

1. Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / [голов. ред. С.В. Ківалов]. – Одеса : Юридична література, 2003. – Вип. 21. – 352 с.
2. Аль Шаар Амер Алі. Обґрунтування шляхів вдосконалення керування фізичною культурою і спортом в Йорданії / Аль Шаар Амер Алі. – К. : Вид-во Національного університету фізичного виховання і спорту, 1998. – 16 с.
3. Андрущенко А.А. О соотношении мирового, российского и украинского спортивного сегмента в Интернете / А.А. Андрущенко // Библиотечное дело – 2003: гуманитарные и технологические аспекты развития : матер. VIII междунар. науч. конф., (г. Москва, 24–25 апреля 2003 г.). – М., 2003. – С. 33–34.
4. Андрущенко О.А. Документний потік України з фізичної культури та спорту: стан і тенденції розвитку / О.А. Андрущенко // Вісник ХДАК : зб. наук. пр. – 2001. – № 5. – С. 197–207.
5. Закон України “Про фізичну культуру і спорт” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Законодавча база фізичної культури та спорту в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.noc-ukr.org/ua>.
7. Мазурашу Г.Г. Здоров'я – пріоритет державної політики / Г.Г. Мазурашу // Спортивно-розважальне видання “Супер!": спец. випуск, присв. пробл. сфери фіз. культури і спорту в Україні. – 2009. – 24 с.
8. Мазурашу Г.Г. Олімпійці – дзеркало спортивної влади / Г.Г. Мазурашу // Буковинський вісник державної служби та місцевого самоврядування. – 2008. – № 3 – С. 38–44.
9. Мальона С.Б. Організаційно-правові аспекти функціонування фізичної культури і спорту / С.Б. Мальона // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2006. – Вип. 10. – Т. 3. – С. 6–10.
10. Мальона С.Б. Право – специфічний засіб управління фізичною культурою і спортом / С.Б. Мальона // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : монографія / [за ред. С. Єрмакова]. – Х., 2006. – № 4. – С. 108–110.
11. Олійник М.О. Теоретичні і методичні основи управління фізичною культурою і спортом в Україні / М.О. Олійник. – К. : Вид-во Національного університету фізичної культури і спорту, 2000. – С. 13.
12. Олимпийский спорт : в 2 т. / [В.Н. Платонов, М.М. Булатова, С.Н. Бубка и др. ; под общ. ред. В.Н. Платонова]. – К. : Олимп. л-ра, 2009. – Т. 1. – 736 с.
13. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.noc-ukr.org.

Стаття надійшла до редакції 10.08.2012.

Ситникова Н.С. Органы государственного управления Национального олимпийского комитета и их роль в развитии Олимпийского движения в Украине

В статье показана структура работы органов управления Национального олимпийского комитета Украины. Приведены данные, свидетельствующие об улучшении эффективности и результативности работы по вопросам физического воспитания и олимпийского спорта. Описаны и проанализированы пути совершенствования механизмов государственного регулирования и организационные аспекты развития и поддержки государством Олимпийского движения в Украине.

Ключевые слова: органы управления, поддержка государства, Национальный олимпийский комитет, Закон Украины, нормативная правовая база, Исполнительный комитет, государственные программы.

Sitnikova N. Management of the National Olympic Committee and their role in the development of the Olympic movement in Ukraine

The structure of the governing bodies of the National Olympic Committee of Ukraine. Cited data that to improve the efficiency and effectiveness of work on physical education and sport. Described and analyzed ways to improve state regulation and organizational aspects of development and support of the Olympic movement in Ukraine.

Key words: authorities, government support, the National Olympic Committee, the law of Ukraine, legal framework, the Executive Committee, the country program.